

**Осигуряване на качеството на
обучението в ХТМУ –
Семинар
“Млади преподаватели”**

2009

Представата за качество във Висшето образование /ВО/ *

- **Качеството като excellence** – традиционно /вътрешно присъщо/ академично схващане, което цели да покаже високото ниво на академични стандарти.
- **Качеството като нула-грешки** – най-съотносимо към индустрията, където може да се установи спецификация на продуктите; да се стандартизират измерителите на едни и същи продукти и да се докаже тяхното съответствие. Във ВО може да се приложи само към учебните материали.
- **Качеството като съответствие на цели** – фокусирано върху *потребностите на потребителите или финансиращите* /студентите, работодателите, академичната общност, държавата или цялото общество/. Така качеството се дефинира чрез заявените цели като учебни резултати на програмите за обучение по специалностите.

- Качеството като **подобряване** – с ударение върху непрекъснатото развитие.
- Качеството като **трансформиране** – отнася се до: изменение в поведението на студентите, промените в техните цели, нагласи спрямо изучавания материал, социална позиция и трансформацията ѝ, постигната чрез ВО.
- Качеството като **граница** – място, където се срещат минималните изисквания, като субективна база за сравнение. Минималните стандарти са определени от повечето европейски университети, за да се установи минимум, обективна скала. Очаква се минималните стандарти да не се спазват, т.е. да се върви над тях.

Осигуряване на качество /ОК/ се отнася до политиките, процесите и дейностите, чрез които се поддържа и повишава качеството.

Оценяването е ключова част от ОК. То не бива да се схваща като „размахване на пръст“. То се базира на това, че ОК е мотивирано от отговорността на академичните хора, разбирането за функциите им относно поддържането и подобряването на нивото на обучение.

Отговорността в този контекст се отнася до гарантиране пред студентите и обществото, че *процесите на ОК* са добре управлявани.

Повишаване на качеството се отнася до нов ръст, чрез разпространяване на добрите практики или използване на непрекъснат цикъл на подобряване. Целта на **вътрешното оценяване** обикновено е насочена към развитие и подобряване на функциите на звената или специалностите. **Външното оценяване и преглед на качеството са** повече в сферата на отговорностите на институцията.

Въпроси на практиката

От тези определения на качеството остава въпросът:
Има ли начин, който най-добре описва как да се преподава на високо ниво в дадена катедра?

Всеки отделен случай в преподаването, оценяването и обратната връзка с участниците в процеса /техните индивидуални възприятия относно ефективността/ е източник на опит и умения за развитие на образователните практики.

Прегледът на обучението по дадена дисциплина може да се насочи в 6 аспекта на осигуреност на ученето и преподаването:

- дизайн и организация на курсовете;
- преподаване, учене и оценяване;
- прогрес и постижения на студентите;
- ръководене и подпомагане на студентите;
- учебни ресурси;
- управление на процесите на качеството и подобряване.

Целият процес по ОК се фокусира към очакваните **резултати от ученето**. За регулиране на процесите на мобилност и свободно движение на хора в рамките на ЕС е разработена **Европейска квалификационна рамка /ЕКР/**

Цели на ЕКР:

- как да се напредва във всяка образователна степен;
- до къде са основанията за трансфер в ОКС;
- на каква база се вземат решения за признаването на степени;
- да се прилагат за ОК, развитие и предоставят препоръка за подобряване;
- да се формулират резултатите от ученето и да се осигури правилното им оценяване и използване.

Дефиницията за **резултати от ученето** е възприета от Болонската работна група.

Резултати от ученето е наборът от *знания, умения и/или компетенции*, които индивидът е придобил и/или е способен да демонстрира след завършване на процеса на учене.

Резултатите от ученето са официален отчет на това какво се очаква от учащите:

- да знаят,
- да разбират, и/или
- да могат да правят в края на периода на учене.

Компетенциите биват:

- а/ познавателни** – използване на теории и концепции, както и самостоятелно (скрито) знание, придобито чрез опит;
- б/ функционални** (умения или know – how) – включва нещата, които човек трябва да може да прави в дадена област на работата, ученето или социалната сфера;
- в/ лични** – знание за това как да се държим в специфична ситуация;
- г/ етични** – притежание на някои личностни и професионални ценности.

В ЕКР са диференцирани 8 степени на образование, които дават съответни възможности за трансфер на кредити. За ВО те са три / 6, 7 и 8/, а за първата от тях - бакалавърската - се дефинират следните резултати от ученето:

- **Знания** – използва подробни практически и теоретични знания в областта. Някои от тях са водещи и включват критично разбиране на теории и принципи.
- **Умения** - показва майсторско владееене на методи и инструменти в сложни специализирани области и демонстрира иновации в прилагане на методи. Намира и поддържа аргументи при решаване на проблеми.

Компетенции

- **Познавателни** – постоянно оценява своето учене и определя потребностите си от по-нататъшно учене.
- **Самостоятелност и отговорност** – показва възможности за създаване на ред и отговорности за управление на средства и екипи в непредвидена работна или учебна среда, изискваща решаването на сложни проблеми в множество взаимодействащи си фактори. Показва творчество в разработване на проекти и инициативност в управленски процеси, включващи обучение на други лица и изграждане на екипна работа.

- **Професионални** – набира и интерпретира подходящи данни в областта, предназначени за решаване на проблеми. Показва опит в оперативно взаимодействие в сложна околна среда. Прави преценки, основани на социалните и етични аспекти, проявяващи се по време на учене или работа.
- **Комуникативни и социални** – комуникира и предава идеи, проблеми и решения на специализирана и неспециализирана аудитория, като използва редица техники, съдържащи количествена и качествена информация. Изразява широк вътрешен мироглед, определящ солидарност с други хора.

Систематично изследване в UK обобщава представите на преподавателите за това какво се случва, когато студентите учат:

- Количествено натрупване на знания за факти;
- Запомняне и възпроизвеждане на научна информация;
- Прилагане и използване на придобити знания;
- Придобиване на умения и усвояване на методи за учене и изпълнение на различни дейности;
- Разбиране на смисъла на нещата и създаване на интелектуален продукт;
- Разбиране или схващане на явленията от различни позиции;
- Добро представяне в условия на изпитни процедури;
- Решаване на проблеми;
- Развитие на творчески способности;
- Разширяване на представите и сферата на въображението;
- Развитие на аналитичен подход;
- Промени в самия студент, като следствие от разбирането на нещата в тяхното многообразие и различните начини за изучаване.

Характеристики на *един добър преподавател*:

- осведомен по въпросите от предметното съдържание
- комуникира ефективно
- ентусиазиран в работата си
- добре подготвен за всеки час
- създава подходяща атмосфера за учене
- адаптира се към нуждите на студентите
- толерантен към идеите и позициите /възгледите на другите
- отнася се с искрено уважение към студентите
- проявява топлина и приятелство
- има добро чувство за хумор
- мотивира студентите да се справят по-най-добрия начин
- самоуверен
- искрено се радва на процеса на преподаване
- заинтересован за учебната дейност на студентите
- способен да обяснява материала ясно
- може да определя важните идеи и да акцентира на тях
- достъпен е извън учебната зала
- използва подходящи примери за изясняване на понятията и теориите

За добрия курс на обучение студентите казват:

- заданията са подходящи, като обем и ниво на трудност;
- оценяването на знанията е с подходящи методи;
- повишава интереса ми в областта на науката или технологиите, които се изучават;
- добре организиран;
- работата с материалите /текстове, задачи, инструкции и т.н./ си заслужаваше;
- повиши интереса ми към проблемите от научната област;
- е ценен за мен.

Въпроси за обсъждане:

.....

.....

.....

senia@uctm.edu